

Diagnostyka pedobarograficzna w procesie kształcenia studentów kierunku kosmetologia/podologia, a jej zastosowanie w gabinetach podologicznych w Polsce

Pedobarographic diagnostics in the process of educating students in cosmetology / podology, and its application in podology offices in Poland

WSTĘP

Odciski, modzele, zrogowacenia naskórka rozwijające się w obrębie części podeszwowej stopy, w głównej mierze związane są z nieprawidłową dystrybucją nacisku w obrębie stopy [1-3]. Stanowią one jedną z głównych przyczyn dolegliwości bólowych w obrębie części podeszwowej stopy [4, 5]. Wpływa to jednocześnie na funkcjonalność stopy

oraz ergonomię chodu [6-10]. Skórne zmiany przeciążeniowe stanowią również istotną determinantę powstawania owrzodzeń u pacjentów z cukrzycą, neuropatią oraz zaburzeniami krążenia [11].

Wykazano, że usunięcie odcisków i modzeli poprawia jakość życia [12]. Czynności usuwania zmian przeciążeniowych realizowane są na świecie głównie przez specjalistów podologii i podiatrii [13].

Aleksandra Bitenc-Jasiejko^{1,2}
Katarzyna Kordus¹
Katarzyna Beata
Głodowska³

¹ Wyższa Szkoła Edukacji i Terapii im. prof. Kazimierzy Milanowskiej w Poznaniu
ul. Grabowa 22
61-473 Poznań
T: +48 61 832 77 76
E: k.kordus@wseit.edu.pl

² NZOZ Spondylus
Al. Jana Pawła II 36
70-453 Szczecin

³ Katedra Nauk Społecznych i Humanistycznych Uniwersytetu Medycznego im. K. Marcinkowskiego w Poznaniu
ul. Rokietnicka 7
60-806 Poznań
T: +48 61 845 27 70

» 826

STRESZCZENIE

Zmiany przeciążeniowe powstałe na stopach mogą być wynikiem nieprawidłowej dystrybucji nacisku w obrębie stopy. W ich diagnostyce, jak i innych chorób stóp i kończyn dolnych, pomocna jest pedobarografia. Ponieważ usuwanie hyperkeratoz należy do zadań podologów zasadne jest, aby ta grupa zawodowa była kształcona w tej dziedzinie.

Obecnie w Polsce specjaliści podologii kształceni są w większości na studiach podyplomowych lub na specjalizacjach podologicznych na kierunku kosmetologia. Istnieją przesłanki, że zastosowanie pedobarografii przez specjalistów podologii jest stanem zastanym. Celem pracy była analiza procesu kształcenia specjalistów podologii oraz heurystyczna próba empirycznej oceny stanu faktycznego zastosowania przez nich pedobarografii.

W wyniku tej analizy uzyskano informacje o liczbie gabinetów w każdym województwie, zakresie oferowanych usług oraz ukazano, czy oferowane usługi wykonywane są przez kosmetologów/podologów, czy we współpracy z kadrami medycznymi.

ABSTRACT

Overload changes occurring on the feet may be the result of incorrect pressure distribution within the foot. Pedobarography is helpful in their diagnosis, as well as other foot and lower limb diseases. Since the removal of hyperkeratosis belongs among the tasks of podologists, it is reasonable that this professional group should be educated in this field.

Currently, in Poland, podology specialists are educated, in most cases, during post-graduate studies or in podological specializations in the field of Cosmetology. There are indications that the use of pedobarography by podology specialists is an existing condition.

The aim of the study was to analyze the process of training podology specialists and to make a heuristic attempt to empirically assess the actual state of pedobarography.

In the course of this analysis, information was obtained about the number of offices in each voivodship, the scope of services offered and it was shown whether the services offered are performed by cosmetologists / podologists alone, or in cooperation with medical staff.

otrzymano / received

10.09.2019

poprawiono / corrected

25.09.2019

zaakceptowano / accepted

18.10.2019

Słowa kluczowe: kształcenie podologów, pedobarografia, podologia, podiatria, odcisk, modzel

Keywords: education of podologists, pedobarography, podology, podiatry, corn, callus

CEL

Celem niniejszej pracy była analiza procesu kształcenia specjalistów podologii oraz heurystyczna próba empirycznej oceny stanu faktycznego zastosowania pedobarografii przez podologów.

MATERIAŁ I METODY

W celu oceny stanu faktycznego usług oferowanych w gabinetach podologicznych w Polsce, przeprowadzono heurystyczną metodę badawczą opartą na analizie danych źródłowych pozyskanych z Internetu. Posłużono się „Wyszukiwarką gabinetów podologicznych” <http://twojapodologia.pl/wyszukiwarka-gabinetow-podologicznych>.

Z uwagi na fakt, iż w Polsce nie ma obecnie standardów kształcenia w zawodzie podologa, dokonano analizy procesu kształcenia w tym zawodzie w innych krajach wskazując praktyki stosowane w krajach, w których usługi podologiczne oraz zawód podologa zostały sformalizowane.

WYNIKI

Szereg kompetencji w zakresie diagnostyki oraz pielęgnacji, leczenia i rehabilitacji stóp zostało w krajach wysokorozwiniętych w obszarze specjalistycznej pielęgnacji i terapii stóp przypisane podologom (in. zwanych w niektórych krajach *podiatry* [14] lub *chiropracist* [15]). Ustawodawstwo w obszarze tego zawodu w Polsce nie reguluje standardów kształcenia, tym samym nie zostały określone cele i efekty kształcenia zawodu podologa. Niemniej zawód podologa wpisany został na listę zawodów na podstawie Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dn. 7 sierpnia 2014 r. [16].

Kształcenie formalne w zakresie podologii odbywa się obecnie w Polsce na studiach podyplomowych, na specjalizacjach podologicznych na kierunku kosmetologia, w szkołach policealnych na kierunkach pokrewnych np. opiekun medyczny, czy w rocznych szkołach podologii. Studia podyplomowe przeznaczone są dla osób, które posiadają wykształcenie na poziomie co najmniej PRK VI (Polska Rama Kwalifikacji), czyli licencjackim, trwają co najmniej dwa semestry, oparte są na autorskim programie kadr naukowych zatwierdzanym przez organ decyzyjny uczelni. Studia podyplomowe muszą wpisywać się w strategię uczelni czyli łączyć się z prowadzonymi kierunkami studiów. Mogą być prowadzone przez uczelnie, instytuty badawcze lub Instytut Polskiej Akademii Nauk PAN, pod nadzorem Państwowej Komisji Akredytacyjnej PKA [17]. Szkoły policealne umożliwiają zdobycie kwalifikacji w zawodzie, a po ich ukończeniu możliwe jest podejście do egzaminu zawodowego – państwowego, organizowanego przez Centralną Komisję Egzaminacyjną CKE [18]. Kształcenie w szkołach policealnych mogą podjąć osoby z wykształceniem co najmniej średnim. Muszą być one wpisane w Rejestr Szkół i Placówek Oświatowych RSPO. Kształcenie roczne lub krótsze kursy powinny być prowadzone w Placówkach Kształcenia Ustawicznego [19].

Placówki te zapewniają: kadrę dydaktyczną posiadającą odpowiednie kwalifikacje; odpowiednie pomieszczenia

wyposażone w sprzęt i pomoce dydaktyczne umożliwiające prawidłową realizację kształcenia; bezpieczne i higieniczne warunki pracy i nauki; warunki organizacyjne i techniczne umożliwiające udział w kształceniu osobom niepełnosprawnym; nadzór służący podnoszeniu jakości prowadzonego kształcenia. Na szczególne wyróżnienie zasługuje dwuletnia szkoła podologii w Bytomiu realizowana przez Zespół Policealnych Szkół Medyczno-Społecznych, która jak dotąd jako jedyna placówka uzyskała pozwolenie na przeprowadzenie eksperymentu pedagogicznego z zakresu kształcenia podologów [20]. Eksperyment pedagogiczny to metoda badawcza, która polega na obserwacji w warunkach rzeczywistych procesu kształcenia na danym kierunku [21]. Eksperyment realizowany jest w oparciu o autorski program opracowany przez zespół nauczycieli i recenzowany przez prof. Krzysztofa Strojka, a nadzorowany przez Ministerstwo Edukacji Narodowej. Na wyróżnienie zasługują także studia podyplomowe na kierunku ortopodologia, które realizowane są na Wyższej Szkole Edukacji i Terapii w Poznaniu od 2018 r. Kierunek ten oparty jest o innowacyjny program, opracowany przy współpracy z placówką kształcenia ustawicznego eduPODOLOGIA.pl, łączący szeroko rozumianą diagnostykę stóp oraz ocenę chodu (m.in. plantografia, podoskopia, podoskanning, pedobarografia, funkcjonalności, kinematyka miednicy, diagnostyka dermatologiczna, podologiczna i fizjoterapeutyczna, badania przepływów ABI oraz ocena czucia); podologię pielęgnacyjno-leczniczą (m.in. nauka właściwego przycinania paznokci, postępowanie z paznokciami wrastającymi i paznokciami zainfekowanymi grzybicą, rekonstrukcja paznokci, usuwanie hyperkeratoz ze strony podeszwy stóp przy pomocy frezarki, skalpela i dłuta, właściwa pielęgnacja skóry stóp w problemach podologicznych); ortopodologię m.in. projektowanie i dopasowanie indywidualnego zaopatrzenia ortopodologicznego (wkładki, buty, odciążenia, ortezy z tworzyw plastycznych) w różnych stanach przeciążenia stopy, deformacjach i urazach; fizjoterapię podologiczną (m.in. zabiegi fizjoterapeutyczne dla stóp, kinetozjotaping, ćwiczenia korekcyjne, terapie fizjoterapeutyczne stóp, masaże) [22]. Mimo, iż w Polsce w wielu placówkach uczy się kadry podologiczne w kilku systemach edukacji, to brak jest jednolitych standardów tego zawodu, co sprawia, że ich umiejętności i kwalifikacje nie są jednolite.

Wielka Brytania, Hiszpania, Portugalia to kraje, w których zawód podologa uczony jest na kierunkach lekarskich na uczelniach medycznych. Uprawnienia podologa lub podiatry pozyskiwane są w procesie kształcenia podyplomowego, po zdaniu egzaminu zawodowego. Kwalifikacje te uprawniają podologa/podiatrę do wykonywania usług począwszy od diagnostyki stóp, projektowania i wykonania indywidualnego zaopatrzenia, do specjalistycznych usług (w tym chirurgicznych) realizowanych poprzez specjalizację lekarską. Po wielu latach rozwoju podiatrii w Stanach Zjednoczonych przyjęto model lekarski. Ukończenie studiów medycznych oraz specjalizacji i zdanie egzaminu zawodowego uprawnia specjalistę

do posługiwania się tytułem podiatry. We Francji i Szwajcarii tytuł podologa uzyskiwany jest po ukończeniu studiów podologicznych w trzyletnim systemie kształcenia, kończącym się egzaminem kwalifikacyjnym. W zakresie kompetencji podologów w tych krajach leży również diagnostyka stóp oraz wykonywanie specjalistycznych zabiegów z zakresu pielęgnacji stóp, wykluczając zabiegi chirurgiczne. Podolog w tych krajach samodzielnie projektuje i wykonuje wkładki ortopedyczne poprzez zastosowanie pedobarografii. Podobny model przyjęto w Niemczech w roku 2002 r. W niemieckim modelu zawód podologa mogą wykonywać osoby, które ukończyły dwuletnią szkołę, a zawód ten, podobnie jak we Francji i Szwajcarii zaliczany jest do zawodów medycznych, nielekarskich. Kwalifikacje potwierdzane są egzaminem zawodowym. W Niemczech do 2002 roku, ze względu na brak normalizacji wokół zawodu podologa toczyło się wiele inicjatyw i dyskusji społecznych. Określenie standardów kształcenia spowodowało wyeliminowanie (pod rygorem kary finansowej) wykonywania zabiegów w obrębie niegojących się ran przez osoby bez kwalifikacji specjalistycznych [23].

W obliczu kształtowania się zawodu podologa w Polsce wnioskować można, że proces formalizowania ustawodawczego tego zawodu jest bardzo istotną kwestią. Głównie ze względu na fakt, iż zawód ten kształcony jest już na wielu uczelniach medycznych. W rzeczywistości rozwój podologii, jako odrębnej medycznej specjalizacji, stanowi potrzebę pacjentów dotkniętych chorobami przeciążeniowymi stóp. Bez względu na fakt, czy zawód ten w Polsce będzie realizowany poprzez specjalizację lekarską, czy też inne zawody medyczne – istotną kwestią są kompetencje zawodowe. Przegląd zagranicznych praktyk podologicznych wskazuje, że usługi podologiczne są ściśle powiązane z ortopedią, chirurgią, rehabilitacją, diabetologią, flebologią, dermatologią oraz specjalistyczną pielęgnacją w obrębie stopy. Wykonując zabiegi podologiczne, kosmolog i podolog niejednokrotnie staje się osobą pierwszego kontaktu w szeroko rozumianej profilaktyce problemów stóp. Bez względu na to, czy jest to praktyka lekarska, czy też nie, w kompetencjach podologa (in. podiatry) pozostaje diagnostyka stóp, projektowanie odciążeń i wkładek indywidualnych oraz zabiegi specjalistyczne.

Standardy kształcenia zawodu kosmologa określa załącznik 58 Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 lipca 2007 r. [24]. W zakresie szkolnictwa wyższego na uczelniach medycznych zawód kosmologa realizowany jest na ośmiu z jedenastu Uniwersytetów Medycznych (w Poznaniu [25], Łodzi [26], Krakowie [27], Szczecinie [28, 29], Lublinie [24], Białymstoku [31], Katowicach [32] i Toruniu [33, 34]). W ramach tych studiów realizowane są standardy kształcenia obowiązujące dla kierunków medycznych. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 lipca 2007 r. nie reguluje zawodu podologa, tym samym obiektywne wnioskowanie w zakresie standardów kształcenia w tym obszarze jest niemożliwe [35].

Istnieją jednak obiektywne przesłanki wskazujące, iż w Polsce istnieją gabinety podologiczne oraz prowadzone są w nich usługi specjalistyczne (o znamionach usług medycznych). W celu oceny stanu faktycznego usług oferowanych w gabinetach podologicznych w Polsce, przeprowadzono heurystyczną metodę badawczą, opartą na analizie danych źródłowych pozyskanych z Internetu. Badanie prowadzono w celu uzyskania odpowiedzi na pytania:

- Jakie usługi oferowane są w gabinetach, centrach medycznych, placówkach podologicznych?
- Kto wykonuje usługi podologiczne?
- Czy w gabinetach podologicznych stosowane są badania pedobarograficzne?

Analiza danych źródłowych pochodzących z Internetu miała charakter analizy przeglądowej, która miała na celu wskazanie istnienia zjawiska rozwoju usług podologicznych oraz ich aktualnej i faktycznej charakterystyki. Wyniki tej analizy stanowiły podstawę do wnioskowania i rekomendacji w zakresie diagnostyki pedobarograficznej służącej ocenie stóp. W realizacji zadania związanego z wyszukiwaniem danych w Internecie posłużono się „Wyszukiwarką gabinetów podologicznych” [36]. Pozwala ona na sortowanie pozyskanych danych poprzez wpisanie miejscowości oraz określenie zasięgu szukania. System prezentacji danych w tej wyszukiwarce oparty jest na mapach Google oraz liście gabinetów. Wyszukane w przeglądarce „Twoja Podologia” gabinety podologiczne zostały opisane w sposób jednoznaczny (m.in. dane kontaktowe), umożliwiającą na przekierowanie poprzez system linkowania do strony domowej wyszukanego gabinetu podologicznego.

Wyniki wyszukiwania stanowią reprezentatywną grupę gabinetów podologicznych (tj. 180 gabinetów), służącą analizie usług realizowanych w gabinetach podologicznych. System porządkowania danych przeglądarki pozwala na usystematyzowanie informacji w podziale na województwa, w ujęciu ilościowym gabinetów. Zliczanie wyników odbywa się poprzez system binarny. Oznacza to, że każdy fakt rejestracji gabinetu podologicznego w wyszukiwarce „Twoja Podologia”, zakwalifikowano jako wartość równą 1 ($n_{ij}=1$).

Uzyskane dane zestawiono w tabeli 1. Prezentację danych w zestawieniu zawarto w trzech kolumnach:

1. Obszar – oznacza województwo.
2. Liczba gabinetów zarejestrowanych w wyszukiwarce, którą uzyskano poprzez sumowanie wszystkich wyników $n_{ij}=1$ dla cechy jaką było województwo (n_j).
3. Wartość procentowa – procentowy udział gabinetów danego województwa, w odniesieniu do ilości gabinetów wskazanych w całej Polsce w przeglądarce "Twoja Podologia" ($n=180$; 100%).

Tabela 1. Dane ilościowe i procentowe dotyczące ilości gabinetów podologicznych zarejestrowanych w portalu „Twoja Podologia” w odniesieniu do województw (n=180).

Obszar	Ilość gabinetów (szt.)	(%)
Województwo dolnośląskie	15	8
Województwo kujawsko-pomorskie	7	4
Województwo lubelskie	3	2
Województwo lubuskie	10	6
Województwo łódzkie	8	4
Województwo małopolskie	12	7
Województwo mazowieckie	25	14
Województwo opolskie	6	3
Województwo podkarpackie	6	3
Województwo podlaskie	2	1
Województwo pomorskie	15	8
Województwo śląskie	25	14
Województwo świętokrzyskie	5	3
Województwo warmińsko-mazurskie	3	2
Województwo wielkopolskie	22	12
Województwo zachodniopomorskie	16	9
RAZEM	180	100

Największą liczbę gabinetów podologicznych (mediana) zarejestrowanych w wyszukiwarce odnotowano w województwach mazowieckim i śląskim. Łącznie stanowią one 27,77% (n=180) wszystkich gabinetów zarejestrowanych w wyszukiwarce. Najmniej gabinetów odnotowano w województwie podlaskim, tj. 2 gabinety (1,11%, n=180). Rozstęp wynosi tym samym 23 (R=23). W połowie (mediana) województw wyszukano co najmniej 11 i więcej gabinetów ($Q_{p2}=46\%$, $n_R=23$). Najwięcej województw znalazło się w kwartyle III ($Q_{p3}=28,99\%$, $n_R=23$), co oznacza, że w ich obszarze zarejestrowano co najmniej 5 i więcej gabinetów podologicznych. Analiza ilościowa pozwala na postawienie wniosku, że w każdym województwie znajdują się co najmniej 2 gabinety podologiczne. Wnioskowanie logiczne pozwala na sformułowanie wniosku, iż istnienie gabinetów podologicznych nie stanowi zjawiska incydentalnego. Poniżej wskazano listę usług, które zestawiono na podstawie analizy jakościowej treści stron internetowych gabinetów podologicznych. Informacje sklasyfikowano wg następujących kategorii:

- A. Usługi oferowane w gabinecie podologicznym wykonywane tylko przez podologa/kosmetologa.
- B. Usługi oferowane w gabinecie podologicznym realizowane we współpracy interdyscyplinarnej z kadrami medycznymi (lekarze, fizjoterapeuci, pielęgniarce).
- C. Usługi oferowane w gabinecie podologicznym, tj: diagnostyka stóp, rehabilitacja i leczenia chorób ortopedycznych.

Umiejscowienie oferowanej usługi w konkretnej kategorii oznacza, że dana usługa pojawiła się w ofercie gabinetów podologicznych co najmniej jeden raz. W nazewnictwie usług użytym na stronach domowych gabinetów podologicznych pojawiły się słownikowe odmiany nazw usług (np. podoskopia, badanie podoskopowe, metoda podoskopowa itd.). Uwzględniając fakt

zróżnicowanej terminologii, w celu uniknięcia subiektywności grupowania danych w zakresie pojęć o nieostrych zakresach, ujednolicenie stosowano tylko w przypadku różnic w odmianie słownikowej. W pozostałych przypadkach odnotowywano każdą z usług odrębnie. Dodatkowym kryterium służącym celom realizacji niniejszego zestawienia było uwzględnienie w analizie tylko tych stron internetowych, które w treściach strony wskazują kompetencje/specjalizacje kadry realizującej usługi będące przedmiotem rozważań. Taki sposób wyszukiwania danych pozwolił na wskazanie faktycznego stanu realizacji usług podologicznych w korelacji z kompetencjami kadry wykonującej niniejsze usługi.

A. Usługi oferowane w gabinecie podologicznym, wykonywane wyłącznie przez podologa/kosmetologa:

- pedicure medyczny: usuwanie odcisków, modzeli, opracowanie pękających pięt, obcięcie i opracowanie paznokci (zniekształconych, zdeformowanych, wkręcających, przerośniętych), malowanie paznokci;
- korekcja wrastających i wkręcających paznokci metodami: klamer plastikowych, metalowych, tytanowych, tamponadą, kostką Arkady;
- pielęgnacja/profilaktyka/leczenie stopy cukrzycowej;
- pielęgnacja stopy z łuszczycą;
- pobieranie materiału mykologicznego do badań laboratoryjnych;
- leczenie grzybic, zakażeń bakteryjnych i wirusowych, leczenie brodawek wirusowych;
- indywidualne ortezy/ortozy – wskazane jako metoda odciążenia lub/i separacji w profilaktyce i leczeniu ran;
- rekonstrukcja paznokci;
- pielęgnacja stóp nadpotliwych, leczenie nadpotliwości;
- leczenie ran;
- leczenie stanów zapalnych;
- leczenie chorób skórnych;
- opatrywanie ran na stopach/opatrunki specjalistyczne;
- odciążenia;
- hirudoterapia, larwoterapia, opatrunki naturalne.

B. Usługi oferowane w gabinecie podologicznym, realizowane we współpracy interdyscyplinarnej z kadrami medycznymi (lekarze, fizjoterapeuci, pielęgniarce):

- zabiegi plastyki wałów okołopaznokciowych – chirurg i podolog;
- leczenie ran – lekarz (chirurg, dermatolog), pielęgniarce, podolog;
- leczenie chorób skórnych – dermatolog, alergolog,
- korekcja wad postawy, leczenie wad postawy, leczenie zwyrodnień - ortopeda,
- leczenie chorób naczyniowo-żylnych oraz zabiegów medycyny estetycznej – angiolog, flebolog, chirurg, fizjoterapeuta.

C. Usługi oferowane w gabinecie podologicznym, tj: diagnostyka stóp, rehabilitacja i leczenia chorób ortopedycznych:

Tabela 2. Adresy witryn internetowych gabinetów podologicznych

Adres strony	Miasto
http://www.zdrowe-stop.com/	Wrocław
http://www.podea.pl/	
http://spanaboso.pl/	
http://podologiaclinic.pl/	
http://przyjacielsstop.pl/	
http://www.podo-med.wroclaw.pl/	
http://ortogenic.pl/	Bydgoszcz
http://www.klinikaurodybydgoszcz.pl/podologia	
http://www.podolog-bydgoszcz.pl/	
http://www.podocare-complex.pl/	
http://dermest.pl/	
http://www.podolog-torun.pl/o-nas	Lublin
http://www.rehastopy-lublin.pl/	
http://www.orchidea.net.pl/	Zielona Góra
http://www.dermasana.pl/	
https://www.facebook.com/gabinetpodologicznyzg/	
http://www.podolog24.pl/	
http://podolog24.pl/	
https://www.facebook.com/GabinetPodologicznyKingaKowalska/	Łódź
https://centrumpodologiczne.pl/	
https://www.facebook.com/Podologic-544225702307796/	
https://www.facebook.com/Podolog.lodz/	
http://www.podoestetik.pl/	
http://www.novakosmetyka.pl/	Kraków
http://www.podgorskidomurody.pl/	
http://www.studiourodycleo.pl/	
http://www.podomedic.pl/	
http://www.dermedico.pl/	
http://www.propedes.pl/	Warszawa
https://www.leczeniestop.waw.pl/	
http://www.sanapes.pl/	
http://www.podolog-warszawa.pl/	
http://www.zdrowe-stop.com/	
http://podomedica.pl/	Opole
http://www.centrumzdrowiaiurody.com.pl/	
http://www.podo-med.pl/	
https://athelas.pl/podologia/	
http://www.facebook.com/orchideagabinet	Rzeszów
http://www.podostrefa.pl/	
http://www.zadbane-stop.pl/	
http://www.rebeca.pl/	Białystok
http://www.podolog-gdansk.pl/	Gdańsk
http://www.podocosmetica.pl/	
http://www.lz-pedicure.pl/	
http://www.kur-ort.pl/	
http://derm-al.pl/dermal/	
http://podologia-gabinet.pl/	
http://www.propodos.pl/	Katowice
http://bosoboso.pl/	
http://www.salon-perla.pl/	
http://www.zdrowastopastodolny.pl/	
http://zdrowe-piekno.com.pl/	Kielce
https://www.facebook.com/podopharm/	
http://www.cormedica.pl/	Olsztyn
https://www.facebook.com/GP-Gabinet-Podologiczny-2213666915314920/?_tn_=%2Cd%2CP-R&eid=ARBWEeOSXHOE5-lkwMjoBoURCJfy1Ktktjss8xQhmxsa3g7NNYmMBBzhW18_U5hF95w7V0F0fg1QK_	
http://www.podologszczytno.pl/	
http://www.propede.pl/	
http://www.sylvetka.pl/	
http://www.gabinetsensi.com/	Poznań
https://www.facebook.com/Ewa.Lawniczak.Spezjalistyczna.Pielegnacja.Stop	
http://www.kosmetyka-podologia.pl/	
http://www.spondylus.pl/	
http://www.luspa.szczecin.pl/	Szczecin
http://mobilnypodolog.com.pl/	

- badania stóp metodami: podoskopową, pedobarograficzną (komputerowa diagnostyka stóp), podoscannerem, plantograficzną (plantokonturografia);
- projektowanie i dobór indywidualnych wkładek ortopedycznych;
- indywidualne wkładki ortopedyczne termoplastyczne;
- obuwiu profilaktyczne, czasem obuwiu ortopedyczne i indywidualizowane.

Usługi podologiczne oferowane w gabinetach podologicznych w Polsce wykonane przez podologów noszą znamiona usług medycznych. Są to np. leczenie stanów zapalnych i ran, aplikacja opatrunków specjalistycznych etc. W gabinetach podologicznych wykonywane są badania pedobarograficzne oraz indywidualne wkładki ortopedyczne i elementy odciążające. Stanowi to istotny wniosek do działań ukierunkowanych na standaryzowanie kształcenia w obszarze zawodu podologa.

WNIOSKI

Przeprowadzona analiza polskich placówek i gabinetów oferujących usługi podologiczne wykazała, iż w ich ofercie znajdują się usługi ściśle powiązane z usuwaniem i eliminacją wzmoczonego nacisku na część podeszwy stopy. Są to m.in.: usuwanie zmian hiperkeratotycznych (odciski, modzele etc.), pielęgnacja/profilaktyka/leczenie stopy cukrzycowej, leczenie ran, badania stóp (metoda podoskopowa, pedobarograficzna, podoscanner, plantografia (plantokonturografia), indywidualne wkładki ortopedyczne, obuwiu profilaktyczne, czasem obuwiu ortopedyczne i indywidualizowane.

Badania pedobarograficzne są faktycznie realizowane w gabinetach podologicznych w Polsce. W obliczu stanu zastanego z zakresu zastosowania, zasadnym jest uwzględnienie kształcenia wiedzy i umiejętności z obszaru metod diagnostyki stóp w procesie kształcenia podologów, uwzględniając tzw. dobre praktyki realizowane w krajach, w których podologia jest wysoce rozwinięta.

Istotnym postulatem jest wdrożenie działań, mających na celu działania przejściowe i docelowe, ukierunkowane na bezpieczeństwo wykonywanych usług. Fakt, że zawód podologa realizowany jest na Uniwersytetach Medycznych, stanowi o medycznej jakości kształcenia. Zaznaczyć należy jednak, iż kształcenie w tym zawodzie, w efekcie braku ustawodawstwa, jest aktualnie realizowane na uczelniach, w placówkach oświatowych, ale i nieoświatowych o profilu niemedyce.

LITERATURA

- Booth J, McInnes A. The aetiology and management of plantar callus formation. *J Wound Care*. 1997, vol. 6(9): 427-430.
- Freeman DB. Corns and calluses resulting from mechanical hyperkeratosis. *Am Fam Physician*. 2002, vol. 65(11): 2277-2280.
- Singh D, Bentley G, Trevino SG. Callosities, corns, and calluses. *BMJ (Clinical Research Ed)* 1996, vol. 312(7043): 1403-1406.
- Benvenuti F, Ferrucci L, Guralnik JM, Gangemi S, Baroni A. Foot pain and disability in older persons: an epidemiologic survey. *J Am Geriatr Soc*. 1995, vol. 43(5): 479-484.
- Coughlin MJ. Common causes of pain in the forefoot in adults. *J Bone Joint Surg*. 2000, vol. 82(6): 781-790.

6. Dawson J, Thorogood M, Marks SA, Juszcak E, Dodd C, Lavis G, et al. The prevalence of foot problems in older women: a cause for concern. *J Public Health Med.* 2002, vol. 24(2): 77-84.
7. Dunn JE, Link CL, Felson DT, Crincoli MG, Keysor JJ, McKinlay JB. Prevalence of foot and ankle conditions in a multiethnic community sample of older adults. *Am J Epidemiol.* 2004, vol. 159(5): 491-498.
8. Helfand AE, Cooke HL, Walinsky MD, Demp PH. Foot problems associated with older patients. A focused podogeriatric study. *J Am Podiatr Med Assoc.* 1998, vol. 88(5): 237-241.
9. Menz HB, Zammit GV, Munteanu SE. Plantar pressures are higher under callused regions of the foot in older people. *Clin Exp Dermatol.* 2007, vol. 32(4): 375-380.
10. Spink MJ, Menz HB, Lord SR. Distribution and correlates of plantar hyperkeratotic lesions in older people. *J Foot Ankle Res.* 2009, vol. 2: 8.
11. Murray HJ, Young MJ, Hollis S, Boulton AJ. The association between callus formation, high pressures and neuropathy in diabetic foot ulceration. *Diabet Med.* 1996, vol. 13(11): 979-982.
12. Balanowski KR, Flynn LM. Effect of painful keratoses debridement on foot pain, balance and function in older adults. *Gait Posture.* 2005, vol. 22(4): 302-307.
13. Farndon L, Barnes A, Littlewood K, Harle J, Beecroft C, Burnside J, et al. Clinical audit of core podiatry treatment in the NHS. *J Foot Ankle Res.* 2009, vol. 2: 7.
14. Wikipedia, https://en.wikipedia.org/wiki/American_Podiatric_Medical_Association (dostęp 03.05.2017).
15. Northern Ontario Foot & Ankle, https://nofaclinic.ca/?glid=Cj0KCQIA_rfvBRCP-ARIsANiV66NHvMpb8rKyzDfIS9eDL--E9Ni8cU3JXNxx2Dc-GNkclS2gkEIXoAiiW8EALw_wcB (dostęp 04.05.2017).
16. Główny Urząd Statystyczny, http://stat.gov.pl/Klasyfikacje/doc/kzs/kzs_pp.htm (dostęp 19.03.2017).
17. Ustawa - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce 30.08.2018 r. (Dział III Art.160-164) - Ustawa 2.0.
18. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty Dz. U. 1991 Nr 95 poz. 425.
19. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 stycznia 2012 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych.
20. Zespół Policealnych Szkół Medyczno-Społecznych w Bytomiu, <http://medyk.bytom.pl/podolog-nowy-kierunek-w-polsce/> (dostęp 23.07.2019).
21. Pilch T, Bauman T, Radzko A. Zasady badań pedagogicznych. Żak, Warszawa 1995.
22. Wyższa Szkoła Edukacji i Terapii im. prof. K. Milanowskiej w Poznaniu, <https://www.wseit.edu.pl/oferta/studia-podyplomowe/ortopodologia> (dostęp 23.07.2019).
23. Podiatry, <https://en.wikipedia.org/wiki/Podiatry> (dostęp 04.05.2017).
24. Internetowy System Aktów Prawnych, <http://isap.sejm.gov.pl/> (dostęp 19.03.2017).
25. Uniwersytet Medyczny w Poznaniu, <https://www.ump.edu.pl/rekrutacja/kosmetologia/> (dostęp 30.04.2017).
26. Uniwersytet Medyczny w Łodzi, <http://kosmetologia.umed.pl/> (dostęp 30.04.2017).
27. Uniwersytet Jagielloński, <http://www.rekrutacja.uj.edu.pl/co-studiowac/> (dostęp 30.04.2017).
28. Pomorski Uniwersytet Medyczny, https://www.pum.edu.pl/_data/assets/pdf_file/0017/109502/kosmetologia-II-stopnia_efekty-ksztalcenia_2016-2018.pdf/ (dostęp 30.04.2017).
29. Pomorski Uniwersytet Medyczny, <https://www.pum.edu.pl/biblioteka-glowna/dydaktyka/naukowa-informacja-medyczna/kierunek-higiena-dentystyczna/kierunek-kosmetologia/> (dostęp 30.04.2017).
30. Uniwersytet Medyczny w Lublinie, <http://umlub.pl/plany-studiow/kierunek-kosmetologia/> (dostęp 30.04.2017).
31. Uniwersytet Medyczny w Białymstoku, http://www.umb.edu.pl/kierunki_studiow/kosmetologia/ (dostęp 30.04.2017).
32. Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach, <https://kandydat.sum.edu.pl/index.php?r=menu/view3&id=9/> (dostęp 30.04.2017).
33. Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, <https://www.cm.umk.pl/studia/studia-i-stopnia-i-jednolite-magisterskie/kierunek-kosmetologia.html/> (dostęp 30.04.2017).
34. Dębska O, Dębski S, Śpiewak R. Regulacje prawne zawodu kosmetyka: Więcej pytań niż odpowiedzi. *Estetologia Medyczna i Kosmetologia* 2012, vol. 2(3): 72-76.
35. Internetowy System Aktów Prawnych, <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20071641166> (dostęp 19.03.2017).
36. Wyszukiwarka gabinetów podologicznych, <http://twojapodologia.pl/wyszukiwarka-gabinetow-podologicznych> (dostęp 09.09.2019).